

Stenhuggerlauget i Danmark
Nørre Voldgade 106
1358 København K

Dato: 13. november 2014

Sag: BITE-14/00495-10

Sagsbehandler: /KHJ

Vejledende udtalelse om Stenhuggerlaugets standardvilkår

KONKURRENCE- OG
FORBRUGERSTYRELSEN

Til Stenhuggerlauget i Danmark

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Dansk Byggeri har på vegne af Stenhuggerlauget i Danmark, bedt om Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens umiddelbare vurdering af Stenhuggerlaugets standardvilkår. Dansk Byggeri har oplyst, at Stenhuggerlauget endnu ikke har udsendt standardvilkårene til medlemmerne, og at disse derfor ikke anvendes af medlemmerne endnu.

Tlf. 4171 5000
Fax 4171 5100
CVR-nr. 10 29 48 19
EAN-nr. 5798000018006
kfst@kfst.dk
www.kfst.dk

Indledningsvis bemærkes det, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan afgive sit umiddelbare syn på et påtænkt tiltag, såfremt styrelsen finder det relevant. Det er Stenhuggerlauget og medlemmernes eget ansvar at overholde konkurrencereglerne. Styrelsen vil nedenfor påpege om og i givet fald hvilke umiddelbare betænkeligheder, som de påtænkte standardvilkår på det foreliggende grundlag giver anledning til. En egentlig afgørelse af, hvorvidt de påtænkte standardvilkår vil være i overensstemmelse med konkurrenceloven, vil forudsætte mere dybtgående markedsundersøgelser og vurderinger.

ERHVERVS- OG
VÆKSTMINISTERIET

Såfremt de modtagne oplysninger i sagen ikke er retvisende eller ikke på tilstrækkelig vis beskriver problemstillingen, må Stenhuggerlauget forvente, at styrelsens syn er et andet end det, der fremgår af denne vejledende udtalelse.

Sagens baggrund

Af de oplysninger, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har modtaget i sagen fremgår det, at Stenhuggerlauget påtænker at udsende standardvilkår til laugets medlemmer, som medlemmerne kan vælge at benytte ved afgivelse af tilbud på levering af natursten, dvs. at vilkårene er frivillige for medlemmerne. Vilkårene kan også anvendes af andre end Stenhuggerlaugets medlemmer. Stenhuggerlauget har oplyst, at standardvilkårene gengiver og præciserer gældende ret og sædvaner indenfor en-

trepriseretten, og at vilkårenes formål er at præcisere materialeegenskaberne for de materialer, leverandøren skal levere, herunder hvilken kvalitet/norm disse skal leve op til, samtidig med at det for køberen bliver mere gennemsigtigt, hvad han får leveret.

Standardvilkårene vedrører i alt 5 forhold og har følgende ordlyd:

A: Aftalegrundlaget

Vedståelsesfristen er, iht. AB 92 § 3, stk. 5, 20 arbejdsdage fra tilbudets dato.

B: Sikkerhedsstillelse og forsikring

Entreprenøren i dette aftaleforhold er at regne for leverandør, jf. AB 92 § 6, stk. 3.

C: Entreprisens udførelse

Materialer leveres med materialeegenskaber alene iht. gældende DS/EN normer for det pågældende produkts anvendelse.

Udleverede vareprøver er alene at betragte som et karakteristisk eksempel på produktet, hvorfor der kan forekomme afvigelser i farve og struktur, med mindre andet er aftalt særskilt skriftligt.

D: Bygherrens betalingsforpligtelse

Forøgede hjemtagelsesomkostninger ved søfragt afregnes som ekstraarbejde over for bygherren, jf. AB 92 § 14.

E: Arbejdets aflevering

Afleveringsdato er samme dag som varen leveres på byggepladsen. Reklamation over synlige fejl og mangler skal fremsættes før varen indbygges, nedlægges eller på anden måde tages i brug.

I forholdet mellem entreprenøren (det enkelte medlem af Stenhuggerlauget) og køberen (fagentreprenør, hovedentreprenør eller bygherre) i forbindelse med leverancer af natursten betyder standardvilkårene alene, at parternes forpligtelser i henhold til AB 92 og sædvaner i branchen fremadrettet vil være præciseret.

Standardvilkårene vedrørende (A) **aftalegrundlaget**, (B) **sikkerhedsstillelse og forsikring** og (D) **bygherrens betalingsforpligtelse** er præciseringer af det, der i forvejen fremgår af henholdsvis AB 92 § 3, stk. 5, § 6, stk. 3 og § 14.

Vilkåret om (C) **entreprisens udførelse** er for så vidt angår den del, der vedrører materialeegenskaber i overensstemmelse med det, der fremgår af AB 92 § 10, stk. 1 om ”materialer af sædvanlig god kvalitet”. Den anden

del af bestemmelsen vedrørende vareprøver er alene et udtryk for det, der anses for sædvanligt indenfor entrepriseretten.

Endelig er vilkåret om (E) **arbejdets aflevering** en reklamationsbestemmelse, som angiver, dels hvornår aflevering har fundet sted, og dels hvornår reklamation over synlige fejl og mangler skal fremsættes. Vilkåret ændrer ikke på omfanget af entreprenørens mangelansvar, jf. AB 92 §§ 30-36's bestemmelser herom.

Vejledende udtalelse

(i) Konkurrencelovens § 6

Generelt kan det oplyses, at det er forbudt for virksomheder mv. at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 1. Dette gælder også for vedtagelser og samordnet praksis inden for en sammenslutning af virksomheder (medlemmer i en brancheforening), jf. konkurrencelovens § 6, stk. 3.

Standardvilkår, der påvirker en brancheforenings kommercielle vilkår vedrørende køb, salg, levering mv. af et produkt eller en ydelse, kan være i strid med konkurrencelovens § 6. Det følger af praksis, at en brancheforenings vedtagelse af standardvilkår kan være omfattet af konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 1, der forbyder konkurrencebegrænsende aftaler, som består i at fastsætte ”*købs- eller salgspriser eller andre forretningsbetingelser*”.

Den konkurrenceretlige vurdering af, om en brancheforenings standardvilkår er i overensstemmelse med konkurrencelovens § 6 vil overordnet tage udgangspunkt i de principper, der er beskrevet i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens *Vejledning om Informationsaktiviteter i brancheforeninger*¹ fra 2014.

(ii) Standardvilkår

Brancheforeningers standardvilkår er vilkår, som medlemmerne anvender til fastsættelse af kommercielle vilkår for f.eks. køb, salg, levering, ansvarsfraskrivelse mv. Disse kan både indebære administrative lettelser for medlemmerne og samtidig gøre det nemmere for medlemmernes kunder at sammenligne de betingelser, som de får tilbudt.

Standardvilkår skaber imidlertid også et fælles grundlag for, hvorledes medlemmerne skal konkurrere og kan således begrænse den konkurrence, der er mellem medlemmerne om vilkårene for den endelige kontrakt. Dette kan være i strid med konkurrencelovens § 6.

¹ Vejledningen findes på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside, www.kfst.dk.

Det vil altid bero på en konkret vurdering, om et standardvilkår er lovligt. Hvis standardvilkåret vedrører et konkurrenceparameter, der er væsentlig på det konkrete marked, vil vilkåret som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6. Dette gælder særligt standardvilkår, der direkte påvirker de priser, som kunderne skal betale for varen/tjenesteydelsen, dvs. vejledende priser og rabatter.

Ifølge praksis kan standardvilkår, som indirekte påvirker priser samt vilkår, der påvirker tid, kvalitet og service også være ulovlige. Som eksempel på, at en brancheforenings vejledende salgs-, leverings- og reklamationsbetingelser kan være omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 1, henvises til Konkurrenceankenævnets kendelse af 18. marts 1999, *Foreningen af Grossister i Værktøj og Værktøjsmaskiner*, punkt 6, hvoraf det fremgår, at:

”... en brancheforenings vedtagelse af vejledende salgs-, leverings og reklamationsbetingelser – uanset deres vejledende karakter – kan få eller have en sådan betydning for medlemsvirksomhedernes markedsræssige adfærd, at vedtagelsen i sig selv – når der ikke foreligger oplysninger, som kan begrunde en anden bedømmelse – må anses for konkurrencebegrænsende, hvis den omfatter vilkår, som regulerer forhold vedrørende f.eks. pris, tid, kvalitet og service, som i et effektivt marked vil være konkurrenceparametre.”

Brancheforeninger må gerne lave generelle standardvilkår, så længe der er tale om helt overordnede rammebetingelser, der ikke påvirker relevante konkurrenceparametre. Et eksempel herpå er standardbetingelser om neutrale elementer. I Kommissionens horisontale retningslinjer² har Kommissionen anført, at hvis standardvilkår ikke påvirker prisen hverken direkte eller indirekte, at vilkårene ikke er bindende eller obligatoriske for den pågældende branche, at adgangen til at deltage i fastsættelsen af vilkårene ikke er begrænset, samt at vilkårene er tilgængelige for enhver, vil sådanne vilkår sandsynligvis ikke få konkurrencebegrænsende virkninger. Der vil dog altid skulle foretages en konkret vurdering af samtlige faktorer, herunder af strukturen på det relevante marked. I de horisontale retningslinjer er følgende angivet som et eksempel på lovlige standardbetingelser om neutrale elementer:

”Situation: En brancheforening for el-distributører fastsætter standardbetingelser, som ikke er bindende, for elforsyningen til slutbrugere. Standardbetingelserne fastsættes på

² Kommissionens retningslinjer af 14. januar 2011 for anvendelsen af artikel 101 i Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde på horisontale samarbejdsaftaler (2011/C 11/01) (“Kommissionens horisontale retningslinjer”).

en gennemsigtig måde og uden forskelsbehandling. Standardbetingelserne omfatter elementer, såsom specifikation af forbrugsstedet, tilslutningsstedets beliggenhed og tilslutningsspænding, bestemmelser om forsyningssikkerhed og proceduren for afregning mellem aftaleparterne (f.eks. hvad der sker, hvis kunden ikke giver leverandøren oplysninger om det aflæste forbrug). Standardbetingelserne omfatter ikke spørgsmål vedrørende priser, dvs. at de ikke indeholder nogen vejledende priser eller andre prisbestemmelser. Alle virksomheder, der opererer inden for sektoren, kan frit anvende standardbetingelserne, som de ønsker. Ca. 80 % af de aftaler, der indgås med slutbrugere på det relevante marked, er baseret på disse standardbetingelser.

Analyse: Det er ikke sandsynligt, at standardbetingelserne vil kunne få konkurrencebegrænsende virkninger som omhandlet i artikel 101, stk. 1. Selv om de er blevet praksis inden for den pågældende sektor, ser det ikke ud til, at de har nogen betydelige negative virkninger for priserne, produkternes kvalitet eller produktsortimentet.”³

Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens umiddelbare vurdering, at der ikke vil være noget til hinder for, at Stenhuggerlauget udsender de frivillige standardvilkår til dennes medlemmer, idet styrelsen ikke umiddelbart har konkurrenceretlige betænkeligheder ved vilkårene.

Styrelsen har i sin umiddelbare vurdering lagt vægt på følgende oplysninger og forhold:

- Stenhuggerlaugets standardvilkår er ikke bindende for medlemmerne, men kan frivilligt benyttes af disse,
- Stenhuggerlaugets standardvilkår er tilgængelige for enhver, dvs. at vilkårene kan anvendes af andre end Stenhuggerlaugets medlemmer,
- Stenhuggerlaugets standardvilkår præciserer efter det oplyste i overvejende grad gældende ret og sædvaner indenfor entreprisretten, dvs. gengiver det, der i forvejen fremgår af f.eks. AB 92, og
- Stenhuggerlaugets standardvilkår påvirker ikke direkte de priser, som kunderne skal betale, dvs. vejledende priser og rabatter mv.

Styrelsen henleder opmærksomheden på, at overtrædelse af konkurrence-loven er strafbart, jf. konkurrencelovens § 23. Styrelsen har ikke kendskab til sager, der vedrører den omhandlede problemstilling, som har været ført som en straffesag.

³ Kommissionens horisontale retningslinjer, pkt. 333.

Styrelsen vil ikke foretage sig yderligere i anledning af Dansk Byggeris henvendelse. For en ordens skyld bemærkes det, at styrelsen ikke er forhindret i på et senere tidspunkt at undersøge Stenhuggerlaugets standardvilkår nærmere, hvis styrelsen på baggrund af en klage eller på anden vis erfarer, at der er grundlag herfor.

Vejledende udtalelser, som denne, er ikke en afgørelse og kan derfor ikke indbringes for Konkurrenceankenævnet.

Styrelsen skal afslutningsvis henlede opmærksomheden på, at styrelsen agter at offentliggøre denne udtalelse på styrelsens hjemmeside, www.kfst.dk.

Med venlig hilsen

Katja Hjarsbæk Andersen
Fuldmægtig
4171 5145 / khj@kfst.dk